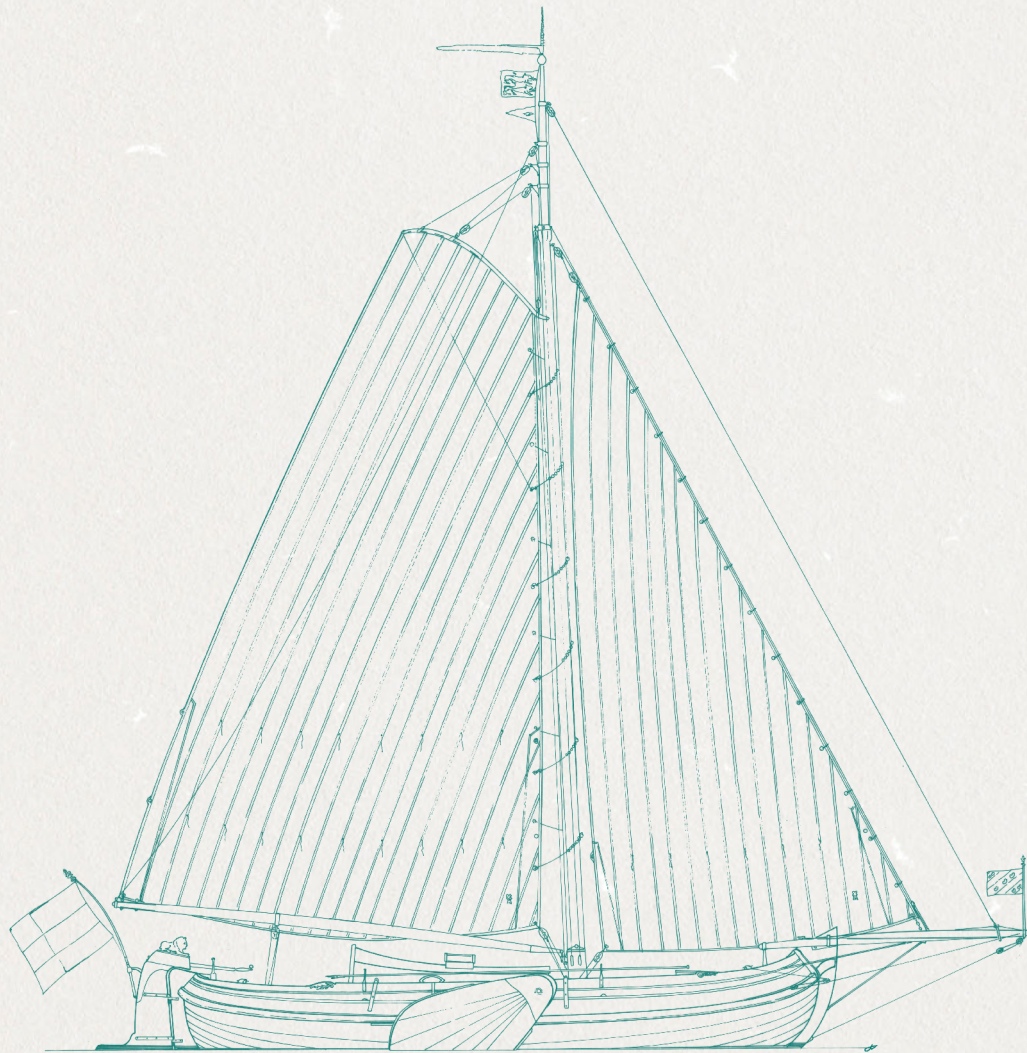




*Join us on our  
voyage to a  
circular future!*



BOEIER 'FRISO'  
STATENJACHT PROVINCIE FRIESLAND  
NAAR DE OPMETINGS-TEKENING DOOR T. BOONWEMA

**Het is 1953. Een platbodem zet koers naar Fryslân. Na woelige jaren is dit bijzondere schip straks eindelijk weer thuis.**

Het schip overleefde brand, schipbreuk en een oorlog en liep meerdere malen grote schade op. Toch waren er telkens mensen die mogelijkheden zagen in het jacht en het een nieuwe kans gaven. In 1952 doet een gerucht de ronde dat het schip, dat in 1894 in Joure werd gebouwd door de befaamde Friese jachtbouwer Eeltje Holtrop van der Zee, aan een Franse eigenaar wordt verkocht.

De Friese bevolking besluit daar eigenhandig een stokje voor te steken en houdt een geldinzameling. In 1954 is het zover: het schip gaat in Fryslân een nieuwe koers varen als Statenjacht.

Het statenjacht wordt Friso gedoopt: genoemd naar de stamvader van de Friezen, de legendarische koning Friso. In de jaren die volgen, stappen veel prominente Nederlanders aan boord, van prinses Beatrix tot koning Willem-Alexander en van schaatser Jeen van den Berg tot Elfstedenvoorzitter Jan Sipkema.

Het Statenjacht is voor ons het symbool voor circulaire economie. Niet alleen is de boot talloze keren gerecycled, maar de Friese bevolking heeft ook de handen ineengeslagen en samengewerkt om het schip weer op Friese wateren te laten schitteren.

Sinds enkele jaren worden er in de hele provincie initiatieven ontplooid om een meer circulaire economie te creëren in Fryslân. Het zijn vooral bedrijven en organisaties die het initiatief nemen. Samen richtten die bedrijven en organisaties in 2016 de Vereniging Circulair Friesland op. De provincie Fryslân denkt, werkt en investeert mee met deze vereniging. Steeds meer wordt circulaire economie op de kaart gezet. Dat valt ook anderen op en in 2017 wordt de provincie Fryslân uitgeroepen tot Meest Circulaire Regio van Nederland. De jury is erg te spreken over de geïntegreerde aanpak in Fryslân en de betrokkenheid van ondernemers, overheden en onderwijsinstellingen.

Steeds duidelijker tekent zich nu ons doel af:

**De provincie Fryslân wil de meest circulaire regio van Europa worden!**





**Waarom?** Omdat we al lange tijd op deze koers liggen en onze vloot steeds groter wordt. In Fryslân zijn we namelijk op een unieke manier bezig om onze provincie circulair te maken. Het zijn niet alleen de overheden, maar vooral de Friezen zélf die initiatieven nemen, samenwerken en de zeilen bijzetten om circulair te gaan leven, wonen en werken.

In de hele provincie zijn organisaties, bedrijven en particulieren volop bezig en werken ze snel en daadkrachtig samen. Zo is er in Fryslân onder andere het Nationaal Testcentrum Circulaire Plastics en ROEN.cc: een online verbindingsplatform voor ondernemers die bezig zijn met duurzame innovaties. Daarnaast omarmt het Friese onderwijs circulaire economie en willen we de Waddeneilanden als eerste eilanden in Europa volledig circulair maken.

We willen de meest circulaire regio van Europa worden en op deze reis ook andere regio's en landen inspireren.

**Dus:**

# Join us on our circular course!

Fryslân is de meest gunstige ontwikkelregio  
voor circulaire economie, omdat:

- we koploper zijn op het gebied van recycling;
- het een compacte regio is waar spelers  
elkaar kennen;
- de economische structuur transparant is;
- een groeiende groep bedrijven, gemeenten,  
kennisinstellingen en Wetterskip Fryslân al  
samenwerken op het terrein van circulaire  
economie.

**Stap met ons mee aan boord en zet  
met ons samen de koers uit naar een  
duurzame, circulaire toekomst.**



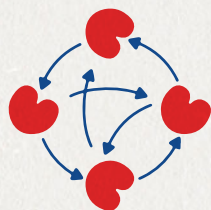


## In Fryslân gebeurt er van alles rond circulaire economie

Kenmerkend voor de provincie Fryslân is de unieke samenwerking tussen bedrijven, ondernemers, kennisinstellingen, (maatschappelijke) organisaties en overheden vanuit de Vereniging Circulair Friesland.

Op de volgende pagina's omschrijven we een aantal projecten, kennisinstellingen en initiatieven op het gebied van circulaire economie in Fryslân.





**CIRCULAIR  
FRIESLAND**

## Vereniging Circulair Friesland

Waar begin ik met de circulaire economie? Deze vraag maakte dat zeven bedrijven in 2015 de eerste stap zetten naar het sluiten van kringlopen. Samen met de provincie Fryslân en de gemeente Leeuwarden gaven zij opdracht tot een grondstofstromenanalyse van Fryslân.

De talloze circulaire mogelijkheden, Friese kansen en veelbelovende kringlopen die aan het licht kwamen, inspireerden ondernemers, kennisinstellingen, (maatschappelijke) organisaties en overheden. En zo werd begin 2016 de Vereniging Circulair Friesland geboren, opgericht door 25 bedrijven en organisaties. Inmiddels trekken zo'n honderd leden gezamenlijk op richting de circulaire economie. Ze worden hierbij ondersteund door de aanjagers van de Vereniging Circulair Friesland: circulaire experts die helpen bij het werken aan circulariteit en duurzaamheid, knelpunten signaleren, vraag en aanbod koppelen, op de hoogte zijn van wet- en regelgeving en nét dat duwtje in de goede richting kunnen geven.

[www.circulairfriesland.frl](http://www.circulairfriesland.frl)

## WaterCampus

Een groot aantal onderwijs- en onderzoeksinstellingen, onderzoeksfaciliteiten en watertechnologiebedrijven maken van de Friese hoofdstad Leeuwarden een echte waterstad: *Capital of Water Technology*.

WaterCampus is hét knooppunt van de Nederlandse watertechnologiesector en vervult een sectorverbindende rol binnen Europa.

WaterCampus organiseert en stimuleert samenwerking tussen nationale en internationale bedrijven, kennisinstellingen en overheden in de watertechnologiesector. Dit creëert synergie voor innovaties, onderwijs en ondernemerschap en versterkt de positie van de Europese watertechnologie. Met een unieke infrastructuur voor onderzoek is WaterCampus daarnaast een boeiende en inspirerende ontmoetingsplaats voor wetenschappers en bedrijven uit heel Europa.

[www.watercampus.nl](http://www.watercampus.nl)





## Nationaal Testcentrum Circulaire Plastics

Het Nationaal Testcentrum Circulaire Plastics (NTCP) in Heerenveen is een belangrijke impuls richting nieuw leven voor plastic afval. Dit onderzoekscentrum voor de verbetering van het sorteren en recyclen van plastic verpakkingen biedt nieuwe en noodzakelijke mogelijkheden voor kennis, samenwerking en innovaties binnen de kunststofketen. De ambitie van het NTCP: de plastic kringloop 100% sluiten. Dit betekent dat plastic duurzaam wordt hergebruikt in de oorspronkelijke toepassing en dat het aandeel gerecyclede plastics in bijvoorbeeld verpakkingen fors toeneemt.

Het onafhankelijke testcentrum staat open voor de gehele sector. Onderwijs, bedrijven en andere organisaties kunnen in het testlab samenwerken aan kunststofoplossingen en -innovaties. Het NTCP heeft ook een publieksfunctie, voor het overdragen van kennis over kunststoffen, circulariteit en hergebruik.

[www.ntcp.nl](http://www.ntcp.nl)

## Spark the Movement

Bedrijven, gemeenten, de provincie Fryslân en alle grote onderwijsinstellingen in Fryslân hebben de beweging ingezet richting een circulaire economie en een duurzame wereld. Spark the Movement, een initiatief van de Vereniging Circulair Friesland, stimuleert en versterkt deze beweging in en vanuit het onderwijs.

Spark the Movement is er voor docenten, directeuren, conciërges, onderwijsassistenten, beleidsmakers en bestuurders. Kortom, voor iedereen die onderwijs maakt. Zij worden uitgenodigd en aangemoedigd om jongeren te helpen om in een lokale context duurzame oplossingen te vinden voor de grote uitdagingen van onze tijd. Alle stappen in de goede richting (sparks) kunnen gelinkt worden aan de Sustainable Development Goals van de VN.

[www.sparkthemovement.nl](http://www.sparkthemovement.nl)





## Fietsbrug Ritsumasyl

Op weg naar een volledig circulaire economie is de provincie Fryslân letterlijk én figuurlijk een innovatieve weg in geslagen met de biocomposiet fietsbrug over het Van Harinxmakanaal bij Ritsumasyl. De fietsbrug heeft een beweegbare, vrije overspanning van 22 meter en bestaat in totaal uit 66 meter biocomposiet wegdek met een basis van hernieuwbare grondstoffen als vlas en hars.

Ook de manier van samenwerken voor deze brug is bijzonder te noemen, met een aanpak waarbij infrastructuur, circulaire economie, innovatie en kennisontwikkeling samen kwamen, en die de teamleden in het bouwteam stimuleerde om elkaar vragen te stellen, ideeën te delen en onderzoekend te zijn. Het resultaat is een grensverleggende fietsbrug in de vorm van een draaibrug met biocomposiet brugdekken, dat voor 80% bestaat uit natuurlijk materiaal.

[www.drive.frl](http://www.drive.frl)

## Welcome to the Village

Vanuit de gedachte 'wat op een festival werkt, kan ook in de echte wereld werken' fungeert het festival Welcome to the Village ieder jaar een paar dagen als een tijdelijke samenleving en mini-maatschappij. Het festival vindt plaats in een natuurgebied vlak bij de Friese hoofdstad Leeuwarden. Een groot en divers gezelschap kunstenaars, muzikanten, koks en startups staat garant voor een programma dat niet alleen vermaakt, maar ook aanzet tot discussiëren en verder denken over hoe onze wereld er in de toekomst uitziet.

Voorafgaand aan en tijdens het festival wordt gewerkt aan het ontwikkelen en testen van duurzame en circulaire oplossingen en prototypes voor de toekomst. Iedereen is welkom en iedereen doet mee.

Welcome to the Village werkt onder andere met veel lokale cateraars en boeren, bouwt eigen podia en maakt de festivalvormgeving samen met senioren en mensen van dagbestedingen. Het festival laat zich inspireren door de Sustainable Development Goals en streeft ernaar volledig circulair te zijn.

[www.welcometothevillage.nl](http://www.welcometothevillage.nl)





## Statenjacht van circulaire kunststof

Het begon met een idee: het Statenjacht vereeuwigen in duurzame, circulaire kunststof. Een idee dat weer snel aan de kant werd geschoven. Want er waren wel bouwtekeningen, maar geen 3D-tekeningen van het Statenjacht. En om midden in het vaarseizoen het Statenjacht uit het water te hijsen en te laten scannen bleek qua planning en executie onhandig. Gelukkig zit er op vijftig meter van het provinciehuis het internationale gamebedrijf Grendel Games dat haar hulp aanbood.

Met het model van het Statenjacht in het Scheepvaartmuseum, foto's en bouwtekeningen konden zij een 3D-tekening en zo een perfecte replica maken van het Statenjacht. Samen met het lectoraat duurzame kunststoffen van NHL Stenden Hogeschool werden vervolgens 3D-prints gemaakt van duurzame kunststof. Na tekenen, experimenteren en bijsturen ontstond zo het eerste Statenjacht van duurzame kunststof.

Op [www.circulairfriesland.frl](http://www.circulairfriesland.frl) vindt u meer informatie over het duurzame Statenjacht, onze projecten en onze toekomstplannen.

## Onze inspiratiebronnen voor circulaire economie

In Fryslân werken we toe naar een bloeiende samenleving op een aarde met zelfherstellende en regenererende capaciteiten. Dat is volgens ons het uiteindelijke doel van de circulaire economie.

We laten ons hierbij inspireren door de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties, de Donuteconomie volgens Kate Raworth, de uitgangspunten uit *Cradle to Cradle* (Braungart & McDonough) en de zeven kenmerken van de circulaire economie van duurzame denktank Metabolic.



## Partners

Innoveren doe je niet alleen. De provincie Fryslân werkt voor het circulaire Statenjacht samen met diverse partners.

- Grendel Games: internationaal gamebedrijf dat een van de weinige bedrijven is dat is gespecialiseerd in zogenoemde serious games, [www.grendelgames.nl](http://www.grendelgames.nl)
- NHL Stenden Hogeschool, lectoraat duurzame kunststoffen
- Vereniging Circulair Friesland, [circulairfriesland.frl](http://circulairfriesland.frl)





## Colofon

Opdrachtgever: provincie Fryslân

Concept en ontwerp: Robbin van Nek, Ingrid van der Geest (PIT)

Tekst: Ingrid van der Geest, Sanne Dijkstra, VCF (tekst projecten)

Drukwerk(begeleiding): Bert van der Leij / Van der Eems

Het binnenwerk van dit boekje is gedrukt op Keaykolour Particles, gemaakt van 100% post-consumer gerecyclede vezel. Papier omslag: Keaykolour Atoll, FSC gecertificeerd en volledig recyclebaar.

Doosje voor duurzaam bootje: informatie toevoegen, wol van Texels schaap, etc)

